

V Jornada 0-6

*Temps per créixer,
temps per aprendre*

Girona, 9 i 10 de maig de 2014

Organitzen:

ICE Josep Pallach-UdG
Facultat d'Educació i Psicologia-UdG
Ajuntament de Girona

Universitat de Girona

Ajuntament de Girona

 Generalitat de Catalunya
Departament
d'Ensenyament

Resum debats de reflexió

La sessió de debat de la V Jornada 0-6: Temps per créixer, temps per aprendre ha estat organitzada en 8 grups, repartits en diferents espais i d'aproximadament unes 20 persones amb perfils diversos: educadores, mestres i estudiants d'educació infantil. Tot i que cada un dels grups ha partit d'un element concret (farina, coberts, bombeta, aigua i enciam), tots han seguit unes dinàmiques de treball similars dinamitzades per membres dels Equips ICE d'infantil de la Universitat de Girona. Aquest document recull tot allò que s'ha compartit: experiències viscudes, propostes, reflexions i desitjos així com el resum de les conclusions compartides el mateix dia de la jornada.

FARINA

Paraules que ha suggerit tocar la farina:

fredor
suau
joc
pare
tots
sensacions
agradable
fred
audir
mare
fi
divertit
plac
divertit
flonjo
disabte

Per a què serveix?

Per fer pa i coques, per cuinar, fer pastetes, fer pastissos i pizzes, per tocar i donar tranquil·litat, per experimentar, per compartir, per amassar, per buidar, per fer una sara, per remenar amb la família... Un cop tothom s'ha expressat, ens adonem i comentem que és un material que ens evoca emocions.

Com la utilitzem a l'escola?

-En safates d'experimentació ubicades al passadís o a l'aula, amb material variat i on els infants poden jugar lliurement. A vegades es fan propostes de treball en petit grup: fer canvis amb la farina (afegir-hi aigua, pintura...), omplir recipients...

-Com a part de l'aula d'experimentació: els nens experimenten lliurement amb material variat.

-En els taller d'experimentació que es fa un o més vegades a la setmana.

-A l'aula de psicomotricitat amb la proposta "el país blanc": "que parteix d'un conte inventat per la mestra sobre un viatge a un país on tot és blanc. Tot seguit els nens van a l'aula de psicomotricitat que trobaran folrada amb paper d'embalar blanc i plena de farina on poden jugar lliurement experimentant, embrutint-se..."

-Per fer art/plàstica: barrejar farina amb aigua per pintar o modelar, afegir-li pintura.

-Per fer grafomotricitat: en safates els nens poden fer-hi formes, dibuixos...

-Per fer activitats de cuina: coques, galetes...

En general tothom coincideix que és un material barat i amb moltes possibilitats, permet fer un treball tan individual com col·lectiu, no embruta (només empolsa) i agrada molt als nens. L'únic desavantatge és si en el grup tenim algun nen amb al·lèrgia al gluten. En aquest cas es pot utilitzar farina de blat de moro.

L'HORA DE DINAR

Paraules que han suggerit un plat, una cullera i una forquilla:

Quines possibilitats poden tenir aquests estris?

- Propostes d'activitats per conèixer els estris combinant-los amb altres materials per experimentar i manipular. Per exemple: tallers per infants de 2-3 anys d'un mes o mes i mig de durada.
- Els moments dels àpats respectant els ritmes dels infants (de passada).
- Pintar amb xocolata. (Es posa en interrogant els valors morals que hi ha darrera de la proposta de donar aliments només amb una finalitat de joc).
- Donar les forquilles com a estri per jugar amb plastilina.
- Posar-los al racó del joc simbòlic.
- Finalment, torna a sortir el tema del dinar i berenar: serveix per adquirir hàbits d'autonomia a partir de les rutines (menjar i higiene). La importància del canvi del biberó al menjar triturat i a la cullera... La importància d'experimentació dins l'hora de l'àpat (textures, olors, sons...). Sorgeix la pregunta de fins quin punt s'ha de deixar als infants que manipulin amb els aliments o insistir en la utilització dels coberts des de ben petits.
- Es comenta que el fet de que fóssim a l'aula de plàstica, ha pogut influir en que les participants pensessin en propostes relacionades amb aquest àmbit.
- També es comenta que dediquem moltes hores de reunions per planificar i preparar propostes d'activitats d'experimentació, racons de joc... i poques per organitzar i reflexionar sobre les activitats de vida quotidiana que conformen la majoria de temps o gran part de la jornada.

OMBRES I REFLEXES

Paraules que ha suggerit una bombeta:

Des d'un punt de vista d'adult: que fariem amb una bombeta?

- Pintar-les per donar-les color i fer ambient (tipus garlanda)
- Tirar-la a terra, trencar-les. La fragilitat, allò que no podem fer mai! Alliberar tensions.
- La utilitzaria per il·luminar quelcom, espais tristos o morts (fer viu un racó de casa).
- Reutilitzar-les com a material de rebuig: buscar alternatives a la seva utilitat.
- Guardar-la de recanvi en un calaix.
- Analitzar-la a fons: mirar de quants watts és i la rosca que té.
- Transformar-la per decoració, donar-li un ús decoratiu.
- Utilitzar-la per canviar-ne una de fosa, canviar la bombeta de la tauleta de nit...
- Jugar amb la imaginació i la major o menor il·luminació: intensitat de la llum.
- Crear a partir de la bombeta.
- Il·luminar un espai íntim.
- Regular la intensitat, regular ambients.
- Funcionalitat, electricitat.
- Llum de colors/canviar el blanc.
- Encendre/apagar; cargolar/descargolar.
- Convertir-la en un element per explicar un conte o una història.
- Fotografiar-la.
- La utilitzaria per identificar les persones.
- Jugar a fer ombres.
- Il·luminar casa meua, com la única que fa llum.
- Com a record del moment, posar-la al calaix, guardar-la.
- Tenir-la present com a indicadora de "no perdre les idees".
- Lligat a la pròpia experiència: quin "asombro" quan es fon.

Amb ulleres d'escola: què podríem fer a partir d'una bombeta?

- AMBIENT DE LLUM:

- Partir de les idees del nen/a què vol fer i deixar que ens sorprenguin.
- Coneixement i manipulació de l'objecte.
- Crear tot un espai de ciència i descoberta: bombetes, llanternes, espelmes, ...
- Treballar totes les seves possibilitats: experimentació, intensitat...
- Calcògraf.
- La reflexió de la llum amb diferents elements: introduir els calidoscopis, prismes opacs i transparents...

- TALLER LLUMS I FOSCOR:

- Jocs amb el cos i les ombres, també aprofitant la llum natural.
- Introduir en l'experiència: projectors, taules de llum, llanternes...
- Aula i experiències a la foscor i diferents llums i colors.
- Activitats per afrontar/descobrir emocions i valors (companyonia, respecte...)
- Jocs amb la claror i la foscor, amb fluorescents (llum ultraviolada/negra), papers de colors i formes diferents, ombres xineses, jocs de descoberta de tresors,
- Panell sensorial

-Racó d'intimitat: lligat a tenir un espai on els infants hi vagin lliurement i puguin obrir o tancar el llum.

- CAIXA DE L'INVENTOR:

-Com un treball transversal, en una caixa anar presentant diferents objectes i demanar què podem fer amb ells. Deixar-nos sorprendre i anar més enllà, com per exemple, quines possibilitats o coses podem crear a partir d'una bombeta i/o llanterna.

- LLUM NATURAL I EXTERIOR:

-Treball amb la llum de l'entorn.

-Les ombres i els reflexes amb diferents materials.

- OMBRES:

-Treballar amb les nostres pròpies ombres.

-Les ombres xineses i contes.

-Treball amb la llum ultraviolada i fluorescent.

-Racó de la llum: a partir d'una taula i/o llum i diferents objectes, què podem fer?

- JUGUEM AMB BOMBETES A PARTIR D'INTERRUPTORS:

-Crear una estructura a partir de diferents interruptors i polsadors, juntament amb diferents reaccions de les bombetes. Descobrir i quedar parats!

-Treball i diferents propostes de descoberta i joc amb diferents intensitats de llum.

-Activitats de causa- efecte: interruptor per obrir i tancar, calor- fred, cargolar- descargolar.

-Jocs de descoberta d'algunes propietats dels materials que posem en contacte amb la bombeta: opac- translúcid.

- TALLERS D'EXPRESSIÓ:

-Explicar contes, fer dramatització, joc simbòlic.

-Disfressar-la com una titella.

-Creativitat: pintar bombetes i després encendre-les, distribuir-les per l'espai en harmonia.

-Mural de pintura fluorescent (que es percep amb la llum ultraviolada.)

-Bombetes amb cares representant emocions.

-Representar l'arc de Sant Martí.

-Crear ambients: misteri, relaxació, calma, silenci, pausa... Podem organitzar sessions on la música o altres elements (mocadors...) també ajudin a crear aquests ambients

- RAONAMENT:

-Fer seriacions, agrupar per tipus o colors...

-Fer hipòtesis sobre la trajectòria que seguirà quan la fem rodolar o sobre la fragilitat, si sura o no...

-Plantejar als infants què podem fer i què necessitem quan no tenim electricitat?

Aquest espai de conversa i debat va concloure amb reflexions que podrien generar nous debats:

-Com condicionen els espais a les escoles, l'organització, les edats dels infants i la lluminositat i visió de l'escola?

-A què donem més importància: a la descoberta i l' experimentació i/o en provocar situacions o experiències concretes?

-La riquesa de treball en equip.

-Un clima adient on la llibertat d'expressió ha estat present des del començament

-L'objecte, en aquest cas la bombeta, ha estat l'excusa per experimentar, expressar, compartir.

-Hem sumat idees i ens en portem a casa un bon grapat.

-Ha hagut una diversitat de propostes important i confiança a l' hora de presentar-les.

-Tothom ha manifestat que l' infant sempre ha de ser el protagonista.

-Ens emportem un bon record d'aquestes jornades i del debat.

I per acabar, una companya ens va regalar una experiència viscuda a la seva infantesa quan l'electricitat va arribar a les cases i era considerada un bé molt preuat i escàs. A casa seva feien vida a la cuina on hi havia la llar de foc en un racó i una sola bombeta al centre de l'estança. Ella llegia la lliçó prop de la llar de foc, per poder estar calenta, però el seu pare li recomanava que es poses prop del llum per tenir més claror. Ella replicava que vora al foc hi estava millor i que ja s'hi veia. El pare, que patia, va trobar la manera de fer arribar la llum fins la llar de foc i ella molt agraïda llegia i llegia cada dia no una lliçó, sinó tres i quatre. A l'escola quan la mestra va notar la diferencia li va preguntar que hi havia passat i ella va explicar com gràcies al seu pare llegir havia esdevingut un plaer compartit amb tota la família.

AIGUA

Què suggereix aquest material o objecte?

freda
fresca estiu
fred diversió
agradable pesa
transparent
vida màgia **plaer**
neteja

Com adult què és el que faries? (ens imaginem que tenim a l'abast aquest material)

- Nedar.
- Escoltar el so de l'aigua.
- Transvasar l'aigua amb diferents recipients.
- Tocar-la però només amb els dits.
- Llançar pedres a l'aigua i observar les ones circulars.
- Jo recordo la sensació de l'aigua quan era petita que m'estirava a la platja on arriben les ones.
- Observar el mar un dia de tempesta o un dia de calma desperta emocions i sensacions diferents.
- Seguir el curs de l'aigua d'un riu.
- Escoltant els sons, observant els canvis.
- Fer canviar el color de l'aigua amb colorants observant com va canviant a poc a poc al anar tirant les gotetes.
- A mi m'agrada molt nedar a sota aigua i fer submarinisme, les sensacions que vius a sota l'aigua són molt especials.

Quines possibilitats hi veus? (a l'escola, amb els infants)

- Fer hipòtesis amb diferents objectes submergits a l'aigua: sura o no sura
- Organitzar "la festa de l'aigua", posant a l'abast diferents estris, materials, contenidors: esponges, xeringues, aspersors...
- Les famílies porten gel, peces de totes mides i formes amb objectes dins per experimentar amb el gel i el desglaç.
- Posem a l'abast diferents safates amb aigua i paper cel·lofana per descobrir que l'aigua es tenyeix i canvia de color.
- Preparar i facilitar aigua i altres materials com farina, sorra, cacao..., perquè puguin observar i experimentar quines interaccions i quins canvis es donen.
- Hi ha molts moments i situacions de la vida quotidiana que els infants entren en contacte amb l'aigua, al rentar-se les mans, veure, banyar-se, regar les plantes... Amb aquest element experimenten sensacions i vivències a diferents nivells, perceptius, motrius, cognitius, d'hàbits personals i socials.

-L'aigua de la pluja forma bassals que desperten l'entusiasme, l'emoció, la curiositat, el desig d'exploració i de joc.

-Els infants experimenten directament i en la pròpia pell que l'aigua és un element que cura, quan ens fem una ferida ens rentem amb aigua, quan es donem un cop ens posen gel.

Conclusió o frase recollida del grup.

D'aquestes jornades ens emportem l'experiència d'haver-nos trobat en un mateix punt del camí sense saber que abans havíem estat fent un mateix recorregut.

Moltes gràcies per compartir-ho!.

ENCIAM

Què et suggereix aquest enciam?

A word cloud featuring the following terms in various shades of green and brown: **natura**, **vida**, **experimentació**, **menjar**, **alimentació**, **salut**, **terra**, **color**, and **hort**. The words are arranged in a non-linear fashion, with some overlapping.

Com adult què és el que faries i quines possibilitats hi veus?

- Fer l'amanida per dinar.
- Fer-lo servir com a material per a sessions de plàstica.
- Posar-lo en una caixa tapada i veure que fan els nens (efecte sorpresa!).
- Fer-lo servir per fer color verd (experimentació).
- Treballar conceptes matemàtics: comptar fulles, fer seriacions...
- Gradació del color verd.
- A partir de l'enciam proposar de fer un hort per veure com creix.
- Possibilitat d'anar a veure un hort per veure com és.
- Demanar a les famílies que ens ajudin a fer un hort.
- Anar a comprar planter al mercat, plantar-lo a l'hort, cuidar-lo i quan hagi crescut amanir-lo i menjar-lo.

Com ens hem sentit?

- Com els nostres petits savis.
- Un xic de frustració per no poder treballar respectant el temps dels nens.
- Molt a gust.

Què ens ha sorprès?

- L'experiència dels petits moments.
- Que l'infant és una personeta i no un cubell buit.
- Tot el què hem sentit i escoltat.
- Que els infants viuen plenament cada segon.
- La participació de la gent.

Què ens emportem?

- Un respecte pel temps dels infants.
- Les petites converses entre els infants.
- Imatges, paraules, músiques, reflexions i silencis.
- Que hem de tenir en compte les emocions dels infants.

Conclusions generals dels grups de reflexió

Després de veure les imatges suggerint, riques, belles i estimulants d'experiències portades a terme en diferents centres de les nostres comarques relacionades amb els elements motivadors dels debats, compartim les conclusions dels grups de reflexió. Les ordenem per gran temes: l'infant i les educadores, l'estil educatiu, el temps i, finalment, el sentit que hem trobat a les jornades. Compartir les reflexions és també un creixement com a professionals i com a persones.

L'INFANT

La idea clau: l'infant protagonista, de les seves experiències, del seu temps, de les seves accions, dels seus sentiments i del seu procés de creixement.

LES PERSONES ADULTES COM EDUCADORES

- Educar és un canvi constant. És millorar, explorar, compartir, aprendre dels propis errors i saber escoltar els altres.
 - Canvi d'actitud pensant en l'infant: Respecte, observar, donar temps,...
 - Mestra que gaudeix, que comparteix, que s'atreveix.
 - Amb il·lusió aprofitem un ventall d'experiències, riqueses i vincles, que ens ofereixen ganes de fer i motivació.
 - Paperassa, molt ben guardada, si ve la inspecció: il·lusió i respecte!
 - Riquesa de treball en equip.
 - Clima adequat i llibertat en el fer.
- Reflexionar sobre petites coses diàries de la vida: parar, pensar i reflexionar.
Valorar la bellesa més senzilla i més natural.

L'ESTIL EDUCATIU

La importància de l'experimentació amb un objecte tan simple i quotidià com un plat i una cullera.

Allò més proper i simple, deixant temps a la curiositat i imaginació dels infants, els faciliten la pròpia construcció del coneixement.

Materials senzills amb grans possibilitats.

Experimentació, reflexió, fer i sorpresa. L'excusa d'un sol objecte hauria de ser la manera de fer.

Bon ambient de participació: relació 0-6, la ventafores! (el temps passa ràpid compartint)

La curiositat és essencial, les educadores l'hem de sentir per fer sentir als infants.

Deixar la ment oberta perquè els infants puguin crear.

Escoltar els moments imprevisibles del dia per no tallar les ales dels infants.

Menjar és també un espai educatiu i de convivència.

Allò més proper i simple. Deixant temps a la curiositat i la imaginació dels infants per facilitar la pròpia construcció de coneixement.

Viatge pel misteriós món dels sentits on cada infant és únic i diferent.

EL TEMPS

Donar temps al temps.

Donar temps als infants.

El temps passa molt ràpid.

Importància del temps que permet treure experiència de la vida quotidiana.

Viure intensament el temps.

Cada moment pot ser un moment especial.

Temps per parar, pensar i continuar.

Respecte pel temps de l'infant.

Relaxació i pau: fer les coses sense pressa.

Pròpia construcció del coneixement.

EL SENTIT DE LA JORNADA

L'alegria d'haver trobat persones.

Diferents vivències, una profunda reflexió sobre l'experimentació, el descobriment i el temps.

Hem sentit que algunes coses se'ns han mogut per dins, papallones a la panxa i una gran sensibilitat.

Aprofitar el temps parlant únicament de l'aigua o qualsevol excusa, ens suggereix per aprofundir en la bellesa de l'aprenentatge

Diversitat de propostes: sumen, sentiment de compartir, d'estar al mateix vaixell, persones amb ganes d'estar amb infants.

Conèixer gent amb il·lusió, gent que ajuda a reflexionar en la tasca diària.

La passió i la creació: en un petit moment surt.

Compartir enriqueix, omple d'il·lusió i de reflexió.

Estudiants que hem tingut la possibilitat de compartir vivències amb professionals del món educatiu ens dona una aportació pràctica essencial com a futures mestres.

Imatges, paraules, músiques, reflexions i silencis.

La jornada ha estat un regal des del primer minut compartit. La dansa àgil, rítmica i lliure ha embolcallat aquest escenari tant especial, de la Mercè de Girona, i la llargada d'aquest perfum i del Temps de Flors han impregnat tots els espais de reflexió.

Hem parlat de l'infant com el protagonista del seu procés d'apropiació i desenvolupament, de les persones educadores, de la necessitat de deixar-se encomanar de la passió per conèixer l'infant, del seu plaer en les petites coses. Hem aprofundit en l'estil educatiu basat en la bellesa del dia a dia, en la sensibilitat vers les petites vivències de l'entorn proper i natural. I hem revelat la importància del temps, de deixar fluir el temps en tots els sentits, temps per badar, per jugar, per descobrir, per emocionar-nos, per compartir, per parlar, per estar en silenci, per actuar, per mirar, ... Un temps i un espai amb la bellesa com a estrella.

Dues han estat les estrelles de la jornada que ens han guiat en les reflexions:

La Mari Carmen Díez, amb entusiasme de poeta, la força de l'experiència, la convicció de la il·lusió i la decisió de la paraula, ens ha obert el seu àlbum de moments viscuts amb infants. Ens ha regalat les paraules que posa als fets i esdeveniments dels infants, amb vitalitat, capacitat d'observació i d'engrescament en l'educació infantil. Ens ha encomanat el fer des de l'alegria i la confiança. Gràcies per aquest esguard espurnejant de l'educació infantil.

Catherine L'Ecuyer ha aportat la novetat, la sorpresa, la mirada a l'educació infantil des de fora de l'escola, des de la mare emocionada que ha fet d'aquest sentiment una recerca pedagògica des de la professionalitat reflexiva. Amb el rigor i contrast ha aportat la visió de l'infant que estrena el món i s'embadaleix davant qualsevol fet, cosa, objecte, fenomen,... Ens ha obert la necessitat de respectar l'espai de l'infant i ha aportat el valor del silenci, del joc, com a capacitat de descobriment i de creació, eixos bàsics de l'educació infantil. I ens ha regalat les cares de la bellesa i la sensibilitat sense límits a l'educació.

Avui hem viscut un moment d'interrelacions, hem compartit la jornada professionals expertes amb estudiants, mestres amb artistes, educadores amb mares i expertes en

educació. Hem fet una mirada de l'Educació Infantil com un dret i un deure social, responsabilitat de tota la tribu. La vivència d'aquesta jornada, un any més, ha deixat petjada, una petjada alegre, reflexiva, emotiva, i, en definitiva, il·lusionant i sorprenent. Ens hem sentit comunitat educativa i social que parteix de la confiança en els infants i joves, que els potencia i aprofita com a força que desenvolupar i enriqueix. Una comunitat que valora la saviesa i respecte dels grans, de professionals experts, d'experiències contrastades. Una comunitat que parteix de l'empenta i entusiasme dels educadors i mestres, que som totes les persones que durant dos dies heu compartit vivències, reflexions, sentiments i plaer per l'educació infantil.

Hem acabat unes jornades de sorpresa al voltant de la capacitat de sorprendre'ns en la bellesa amb la veu de poetes que posen paraules belles a fets i sentiments.

Manllevem la paraula de poetes. Triem una poeta que llueix, que ens retrata moments únics i especials amb joc, color, policromia i bellesa: Maria Mercè Marçal en el seu poema Cançó per fer camí ens encoratja a continuar i viure el nostre model:

CANÇÓ DE FER CAMÍ

Per a la Marina

Vols venir a la meva barca?
-Hi ha violetes, a desdir!
anirem lluny sense recança
d'allò que haurem deixat aquí.

Anirem lluny sense recança
-i serem dues, serem tres.
Veni, veni, a la nostra barca,
les veles altes, el cel obert.

Hi haurà remes per a tots els braços
-i serem quatre, serem cinc!
i els nostres ulls, estels esparsos,
oblidaran tots els confins.

Partim pel març amb la ventada,
i amb núvols de cor trasbalsat.
Sí, serem vint, serem quaranta,
amb la lluna per estendard.

Bruixes d'ahir, bruixes del dia,
ens trobarem a plena mar.
Arreu s'escamparà la vida
com una dansa vegetal.

Dins la pell de l'ona salada
serem cinc-centes, serem mil.
Perdrem el compte a la tombada.
Juntes farem nostra la nit.

Agrair la bellesa de moviment de la Berta que va oferir la primera sorpresa de la jornada, als tècnics, personal de l'ICE, a Intermón i a totes les persones que han fet possible aquesta jornada. A l'Ajuntament de Girona, a la Facultat d'Educació i Psicologia i a l'ICE de la UdG que, des de fa cinc anys aposten per aquesta jornada d'educació infantil 0-6, així com al Departament d'Ensenyament pel seu suport i reconeixement.

I juntes farem possible una educació infantil 0-6, amb decisió i la força de l'evidència.
Gràcies per ser-hi!

I fins aquí les cinquenes Jornades d'Educació Infantil 0-6 de Girona, que esperem que hagin estat sorprenents.

Podem dir que aquesta jornada camina ja per la propera, amb noves propostes.

Fins aviat!

Poema que ens ha regalat la Mari Carmen Díez dedicat a Girona i a les nostres jornades:

Girona s'ha tornat nena
i s'ha posat a jugar amb flors i terra,
a llançar papallones enlaire
a navegar en vaixells de paper.
Girona s'ha tornat lloca
i s'ha posat a calfar ouets de fóra,
ouets de dins, ouets de tot arreu,
entre aroma a muntanyes i núvols de cotó.
Girona s'ha tornat rialla
i s'ha posat a enganxar somriures a les places, alegries als balcons, bromes a les escales.
Girona s'ha tornat fada
i s'ha posat a plantar carinyo a la foscor, ramells a les campanes, sorpresa als miradors.
Girona s'ha tornat núvia
i s'ha posat a estrenar pell de rosella, carícies de taronja, llavis de mel.
Girona s'ha tornat mare
i s'ha posat a parir coses boniques,
il·lusió col·lectiva,
contagi enamorat.